

Grant Thornton

Консолидирани финансиски извештаи и
Извештај на независниот ревизор

Макпетрол а.д., Скопје и подружници

31 декември 2017 година

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	1
Консолидиран Извештај за финансиската состојба	3
Консолидиран Извештај за сеопфатната добивка	4
Консолидиран Извештај за промените во капиталот	5
Консолидиран Извештај за паричните текови	6
Белешки кон Консолидираните финансиски извештаи	7
Прилози	

Извештај на независниот ревизор

Grant Thornton DOO
1000 Skopje
Sv. Kiril i Metodij 52 b- 1/20
Macedonia

T +389 2 3214 700
F +389 2 3214 710
www.grant-thornton.com.mk

До Раководството и Акционерите на
Матичното Друштво - Макпетрол а.д., Скопје

Извештај за консолидираните финансиски извештаи

Ние извршивме ревизија на придружните консолидирани финансиски извештаи на Макпетрол а.д., Скопје и подружниците (во понатамошниот текст “Групата”), составени од консолидираниот Извештај за финансиската состојба на ден 31 декември 2017 година, и консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка, консолидираниот Извештај за промените во капиталот, и консолидираниот Извештај за паричните текови за годината што тогаш заврши, како и преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки, вклучени на страните 3 до 36.

Одговорност на Раководството за консолидираните финансиски извештаи

Раководството е одговорно за изготвување и објективно презентирање на овие консолидирани финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија, како и за воспоставување на таква внатрешна контрола која Раководството утврдува дека е неопходна за да овозможи изготвување на консолидирани финансиски извештаи кои се ослободени од материјално погрешно прикажување како резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие консолидирани финансиски извештаи врз основа на извршената ревизија. Ние ја извршивме ревизијата во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Македонија¹. Тие стандарди бараат наша усогласеност со етичките барања, како и тоа ревизијата да ја планираме и извршуваме на начин кој ќе ни овозможи да стекнеме разумно уверување за тоа дали консолидираните финансиски извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување. Ревизијата вклучува спроведување на процедури со цел стекнување ревизорски докази за износите и објавувањата во консолидираните финансиски извештаи. Избраните процедури зависат од проценката на ревизорот, и истите вклучуваат проценка на ризиците од материјално погрешно прикажување во консолидираните финансиски извештаи, било поради измама или грешка.

¹ Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРВ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

При овие проценки на ризиците ревизорот ја зема во предвид внатрешната контрола релевантна за подготвување и објективно презентирање на консолидираните финансиски извештаи на Групата со цел креирање на такви ревизорски процедури кои ќе бидат соодветни на околностите, но не и за потребата да изрази мислење за ефективност на внатрешната контрола на Групата. Ревизијата, исто така вклучува и оценка на соодветноста на применетите сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на Раководството, како и оценка на севкупната презентација на консолидираните финансиски извештаи.

Ние веруваме дека стекнатите ревизорски докази претставуваат задоволителна и соодветна основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Наше мислење е дека, консолидираните финансиски извештаи ја презентираат објективно во сите материјални аспекти финансиската состојба на Матичното Друштво Макпетрол а.д., Скопје и подружниците на ден 31 декември 2017 година, како и резултатот од работењето и паричните текови за годината што тогаш завршува, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија.

Извештај за други правни и регулаторни барања

Раководството на Матичното Друштво е исто така одговорно за изготвување на Консолидиран годишен извештај за работењето на Групата за 2017 година во согласност со член 384 од Законот за трговски друштва. Наша одговорност е да изразиме мислење за конзистентноста на консолидираниот годишен извештај, со историските финансиски информации објавени во консолидираната годишна сметка и ревидираните консолидирани финансиски извештаи на Групата со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2017, во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Македонија², како и во согласност со барањата на член 34, став 1, точка (Δ) од Законот за Ревизија.

Наше мислење е дека, историските финансиски информации изнесени во консолидираниот годишен извештај за работењето на Групата со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017, се конзистентни, во сите материјални аспекти, со информациите објавени во консолидираната годишна сметка и ревидираните консолидирани финансиски извештаи на Групата со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2017.

Скопје,
29 март 2018 година

Грант Торнтон ДОО, Скопје

Управител
Марјан Андонов

Овластен ревизор
Марјан Андонов

² Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Консолидиран Извештај за финансиската состојба

	Бел.	31 декември 2017 000 мкд	31 декември 2016 000 мкд
Средства			
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	6	3,935,742	3,757,123
Нематеријални средства	7	20,797	32,064
Вложувања во придружени друштва	9	595,159	589,215
Финансиски средства распол. за продажба	11	1,150,614	1,151,328
Финансиски побарувања	12	1,751	2,923
		5,704,063	5,532,653
Тековни средства			
Финансиски побарувања	12	34,673	32,616
Залихи	13	813,054	838,418
Побарувања од купувачи и останати побарувања	14	870,638	764,104
Побарувања за данок на добивка		6,421	-
Парични средства и еквиваленти	15	365,093	334,902
		2,089,879	1,970,040
Вкупно средства		7,793,942	7,502,693
Капитал и обврски			
Капитал	16		
Акционерски капитал		3,373,358	3,483,842
Премии		9,647	-
Резерви		177,181	(11,614)
Акумулирани добивки		280,837	317,784
		3,841,023	3,790,012
Обврски			
Тековни обврски			
Позајмици со камата	17	2,523,020	1,336,350
Обврски спрема добавувачи и останати обврски	18	1,426,398	2,357,687
Обврски за данок на добивка		3,501	18,644
Вкупно обврски		3,952,919	3,712,681
Вкупно капитал и обврски		7,793,942	7,502,693

Овие Консолидирани финансиски извештаи се одобрени од Управниот Одбор на Матичното Друштво на ден 28 март 2018 година и се потпишани во негово име од:

Г-дин Андреја Јосифовски,
Претседател на Управен Одбор

Г-дин Саша Лекиќ
Директор на Дирекција за финансии

Консолидиран Извештај за сеопфатната добивка

	Бел.	Година што завршува на 31 декември 2017 000 мкд	31 декември 2016 000 мкд
Приходи од продажба	5	18,777,026	16,470,170
Останати деловни приходи	19	194,700	177,512
Потрошени материјали		(115,944)	(120,351)
Набавна вредност на продадени стоки		(16,523,687)	(14,223,014)
Трошоци за вработени	20	(967,391)	(931,764)
Депрецијација и амортизација	6,7	(233,054)	(225,709)
Останати деловни трошоци	21	(750,875)	(696,074)
Промени во залихите на п/во во тек и гот.п/оди	13	-	(13,405)
Добивка од работењето		380,775	437,365
Финансиски приходи	22	34,313	71,128
Финансиски (расходи)	22	(77,596)	(102,816)
Нето финансиски (расходи)		(43,283)	(31,688)
Удел во добивките на придружени друштва	9,10	5,943	19,810
Добивка пред оданочување		343,435	425,487
Данок на добивка	23	(28,943)	(35,343)
Добивка за годината по оданочување		314,492	390,144
Останата сеопфатна добивка за годината			
Промена на обј. вред. на фин. с-ва распол. за прод.	11,16	(714)	368
Преведување на странски валути	16	(202)	(109)
		(916)	259
Вкупна сеопфатна добивка за годината		313,576	390,403
Добивка за сопствениците		314,492	390,144
Вкупна сеопфатна добивка за сопствениците		313,576	390,403
Заработувачка по акција	24		
- Основна и разводнета (Денари по акција)		2,826	3,472

Консолидиран Извештај за промените во капиталот

	Акционерски капитал 000 мкд	Премии 000 мкд	Резерви 000 мкд	Акумулирани добивки/(загуби) 000 мкд	Вкупно 000 мкд
На 01 јануари 2017 година	3,483,842	-	(11,614)	317,784	3,790,012
Трансакции со сопствениците					
Откуп на сопствени акции (Б.16)	(110,484)	9,647	-	-	(100,837)
Распоред за дивиденди (Б.16)	-	-	-	(167,035)	(167,035)
Распоред во резерви (Б.16)	-	-	184,404	(184,404)	-
Усогласување на влог во Телма	-	-	5,307	-	5,307
	(110,484)	9,647	189,711	(351,439)	(262,565)
Сеопфатна добивка					
Добивка за годината	-	-	-	314,492	314,492
Останата сеопфатна добивка	-	-	(916)	-	(916)
	-	-	(916)	314,492	313,576
На 31 декември 2017 година	3,373,358	9,647	177,181	280,837	3,841,023
На 01 јануари 2016 година	3,483,842	-	(11,873)	(72,360)	3,399,609
Трансакции со сопствениците	-	-	-	-	-
Сеопфатна добивка					
Добивка за годината	-	-	-	390,144	390,144
Останата сеопфатна добивка	-	-	259	-	259
	-	-	259	390,144	390,403
На 31 декември 2016 година	3,483,842	-	(11,614)	317,784	3,790,012

Консолидиран Извештај за паричните текови

	Бел.	Година што завршува на 31 декември 2017 000 мкд	31 декември 2016 000 мкд
Оперативни активности			
Приливи од купувачи		18,711,335	16,743,280
Исплати на добавувачи и вработени		(19,191,069)	(15,966,194)
		(479,734)	777,086
(Платена) камата	22	(71,549)	(99,176)
(Платен) данок од добивка		(50,507)	(35,375)
		(601,790)	642,535
Инвестициони активности			
Прилив од продадени вложувања	11	-	1,469
Прилив од продадени недвиж, постројки и опрема	19	2,783	43,641
(Плаќања) за набавка на недвиж, постројки и опрема	6	(370,247)	(257,591)
(Плаќања) за набавка на нематеријални средства	7	(918)	(4,352)
(Одлив) / Прилив од фин. побарувања, нето	12	(885)	1,905
Наплатени камати	22	30,707	65,895
Приливи од дивиденди	19	48,438	5,318
		(290,122)	(143,715)
Финансиски активности			
Платени дивиденди	16	(163,528)	(106)
Откуп на сопствени акции	16	(100,837)	-
(Отплата) на кредити	17	(6,608,097)	(6,618,471)
Приливи од кредити	17	7,794,767	6,165,061
		922,305	(453,516)
Нето промена на парич.средства и еквиваленти		30,393	45,304
Парични средства и еквиваленти на почетокот		334,902	289,707
Преведување на странски валути		(202)	(109)
Парични средства и еквиваленти на крајот	15	365,093	334,902

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи

1 Општи информации

Макпетрол а.д., Скопје (“Матичното Друштво”) е Акционерско Друштво основано во Република Македонија. Адресата на неговото регистрирано седиште е следната: Ул. “Св. Кирил и Методиј”, бр.4, 1000 Скопје, Република Македонија.

Матичното Друштво е основано во 1947 и е најголем специјализиран дистрибутер на нафтени деривати и гас во Република Македонија. Групата има деловни активности и на меѓународните пазари. Со состојба на 31 декември 2017 година Групата вработува 1,856 лица (2016: 1,834 лица).

Од 2002, акциите на Матичното Друштво котираат на официјалниот пазар на Македонска берза на хартии од вредност и со состојба на датумот на овој консолидиран Извештај, Матичното Друштво е рангирано меѓу првите 10 најликвидни правни субјекти кои котираат на Берзата и учествуваат во формирањето на Македонскиот Берзански Индекс. Тековните активности на Матичното Друштво исто така вклучуваат и продажба на големо и мало на различни видови стока, како и ексклузивно застапништво и дистрибуција за неколку марки, како што се: Хонда, Валволине, Goodyear и DELL.

Консолидираните финансиски извештаи ги вклучуваат финансиските извештаи на Матичното Друштво и подружниците (во продолжение “Групата”) кои се целосно под нејзина контрола. Контролата се остварува преку можноста на Матичното Друштво да управува со финансиските и деловните политики на подружниците, како и да ги користи придобивките од нивните активности.

Следната табела ги прикажува консолидираните подружници и учеството на Матичното Друштво во нивниот капитал:

	% од учест.	Земја на основање	Валута	31 декември 2017		31 декември 2016	
				Износ во вал.	(000 МКД)	Износ во вал.	(000 МКД)
Макпетрол - Телма	100.00	Македонија	МКД	-	200,310	-	205,616
Шампион	100.00	Македонија	МКД	-	372	-	372
Пром-гас	100.00	Македонија	МКД	-	10,000	-	10,000
Макпетрол ДОО	100.00	Србија	УСД	452,500	25,075	452,500	25,075
Петролмак	100.00	Грција	ЕУР	810,000	49,856	810,000	49,856
					285,613		290,919

2 Сметководствени политики

Во продолжение се прикажани основните сметководствени политики употребени при подготовката на овие финансиски извештаи. Овие политики се конзистентно применети на сите прикажани години, освен доколку не е поинаку наведено.

2.1 Основи за подготовка

Овие консолидирани финансиски извештаи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (“Службен весник на РМ” бр. 28/2004 ... 61/2016) и Правилникот за водење сметководство (“Службен весник на РМ” бр. 159 од 29 декември 2009 година, бр. 164 од 2010 година и 107 од 2011 година). Според овој Правилник се пропишува водењето сметководство во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ) вклучувајќи ги и Толкувањата на постојниот комитет за толкување (ПКТ) и Толкувања на Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување утврдени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (КТМФИ) издадени на 1 јануари 2009 година.

Консолидираните финансиски извештаи се подготвени според концептот на историска вредност освен за финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства и обврски (вклучувајќи и деривативни инструменти), доколку постојат, кои се мерат по објективната вредност. Основите за мерење на секој поединечен вид на средство, обврска, приход и расход се детално опишани во продолжение на оваа Белешка.

Подготовката на овие консолидирани финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени и објавени во Република Македонија бара употреба на одредени критични сметководствени проценки. Таа исто така бара Раководството на Групата да употребува свои проценки во процесот на примена на сметководствените политики. Подрачјата што вклучуваат повисок степен на проценка или комплексност, или подрачјата во кои претпоставките и оценките се значајни за консолидираните финансиски извештаи, се обелоденети во Белешка 4: Значајни сметководствени проценки.

Овие консолидирани финансиски извештаи се подготвени со состојба на и за годините што завршуваат на 31 декември 2017 и 2016. Известувачка и функционална валута е Македонски Денар (МКД или Денар). Тековните и споредбените податоци прикажани во овие финансиски извештаи се изразени во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено.

2.2 Консолидација

Подружници

Финансиските извештаи на подружниците се вклучени во консолидираните финансиски извештаи од датумот на пренесување на контролата до датумот на престанокот на истата. Стекнувањето на подружниците е евидентирано според методот на набавна вредност, при што трошокот за стекнувањето претставува објективна вредност на дадените средства, издадените акции или превземените обврски на датумот на стекнувањето, вклучително и непосредните расходи направени за целите на стекнувањето. Вишокот на трошокот на стекнувањето над неговата објективна вредност претставува гудвил.

Интеркомпаниските трансакции, салда и нереализирани добивки од трансакциите помеѓу деловните субјекти се елиминирани. Нереализираните загуби се елиминирани исто така, освен во случај кога трошокот не може да биде надоместен.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Консолидација (продолжува)

Придружени друштва

Придружени друштва се субјекти врз кои Матичното друштво има значително влијание, но не ги контролира истите. Постоенето на значително влијание се утврдува преку следното: застапеност во Одборот на директори, учество во процесот на креирање политики и донесување на одлуки, материјални трансакции, меѓусебна размена на раководен персонал и обезбедување на суштински технички информации и каде учеството во капиталот се движи помеѓу 20 и 50% од гласачките права. Вложувањата во придружените друштва се евидентирани според методот на главнина. Нереализираните добивки или загуби од трансакциите помеѓу Групата и придружените друштва се елиминирани согласно обемот на учеството на Групата во овие ентитети. При елиминирање на нереализираните загуби, средствата се тестираат за загуби поради оштетување.

2.3 Известување по сегменти

Деловен сегмент претставува група на средства и деловни активности за обезбедување на производи и услуги, кои се подложни на ризици различни од оние кај други деловни сегменти. Географскиот сегмент пак обезбедува производи и услуги во рамки на одредено економско опкружување подложно на ризици различни од оние кај другите географски сегменти.

2.4 Трансакции во странски валути

Трансакциите деноминирани во странска валута се искажани во Македонски Денари со примена на официјалниот среден девизен курс на денот на трансакцијата. Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажани во Македонски Денари (Денари) по официјалниот среден курс на Народна Банка на Република Македонија на последниот ден од пресметковниот период. Сите добивки и загуби кои произлегуваат од курсните разлики се прикажани во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како финансиски приходи или расходи за пресметковниот период. Средните девизни курсеви применети за прикажување на позициите во консолидираниот Извештај за финансиската состојба деноминирани во странска валута се следните:

	31 декември 2017	31 декември 2016
1 УСД	51.2722 Денари	58.3258 Денари
1 ЕУР	61.4907 Денари	61.4812 Денари
1 ЦХФ	52.5472 Денари	57.2504 Денари
1 GBP	69.3087 Денари	71.8071 Денари
1 ЦАД	40.8875 Денари	43.3332 Денари
1 АУД	40.0695 Денари	42.1220 Денари
1 JPY	0.4555 Денари	0.4982 Денари

Средствата, обврските, приходите, расходите и резултатот од работењето на подружници кои имаат различна валута од валутата на известување, се искажани во валутата на известување како што следи:

- Средствата и обврските се пресметани според средниот курс на датумот на Извештајот на финансиската состојба;
- Приходите и расходите се пресметани со примена на просечниот курс за периодот на известување (освен ако просечниот курс не претставува разумна основа за изразување на кумулативниот ефект на курсевите на денот на трансакцијата, во кој случај е користен курсот на трансакцијата); и
- Курсните разлики произлезени од погоренаведеното се прикажани како посебна ставка во останатата сеопфатна добивка.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.5 Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се евидентираат по набавна вредност или по претпоставена набавна вредност намалена за акумулираната депрецијација и резервирањето поради оштетување, доколку постои. Набавната вредност вклучува трошоци кои директно се однесуваат на набавката на средствата.

Претпоставената набавна вредност претставува ревалоризирана набавна вредност на одредени ставки на недвижностите, постројките и опремата кои се ревалоризирани во периодите пред 2005 година, по пат на примена на коефициенти за индексирање утврдени од страна на Државниот Завод за Статистика.

Цената на чинење на средствата, изградени во сопствена режија, се состои од трошокот за материјал, директна работна сила и соодветни општи производни трошоци.

Трошоците по камати за позајмици кои се користат за финансирање на изградба на недвижностите, постројките и опремата се капитализираат, за време на периодот кој е потребен да се завршат и подготват средствата за нивно ставање во употреба. Останатите трошоци по основ на позајмици се евидентирани како трошок.

Последователните набавки се вклучени во евидентираната вредност на средството или се признаваат како посебно средство, соодветно, само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Групата поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери.

Сите други редовни одржувања и поправки се евидентираат како расходи во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка во текот на финансискиот период во кој се јавуваат.

Не се пресметува депрецијација на земјиштето и инвестициите во тек. Депрецијацијата на останатите ставки на недвижностите и опремата се пресметува правопрпорционално, со цел, да се распредели набавната или претпоставената набавна вредност до нивните резидуални вредности низ проценетиот век на употреба, како што следи:

Градежни објекти	40 години
Погонска опрема	10 години
Останата опрема и моторни возила	4-5 години

Резидуалните вредности на средствата и проценетиот век на употреба се прегледуваат, и доколку е потребно се корегираат на секој датум на известување. Кога евидентираните износ на средството е повисок од неговиот проценет надоместлив износ, тој веднаш се отпишува до неговиот надоместлив износ.

Приходите или расходите поврзани со отуѓувања се одредуваат по пат на споредба на приливите со евидентираните износ. Разликите се вклучени во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка во периодот кога настануваат.

2.6 Нематеријални средства

Нематеријални средства стекнати од страна на Групата, со дефиниран век на употреба, се мерат според набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби од оштетување, доколку постојат.

Последователните набавки се капитализираат само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Групата поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери.

Сите останати трошоци се признаваат во добивки или загуби во периодот кога настануваат. Амортизацијата на нематеријалните средства се пресметува правопрпорционално во период од пет години.

2.7 Оштетување на нефинансиските средства

Недвижностите, постројките и опремата, како и нематеријалните средства со дефиниран век на употреба се проверуваат од можни оштетувања секогаш кога одредени настани или промени укажуваат дека евидентираниот износ на средствата не може да се поврати. Секогаш кога евидентираниот износ на средствата го надминува нивниот надоместлив износ, се признава загуба од оштетување. Надоместливиот износ претставува повисокиот износ помеѓу нето продажната цена и употребната вредност на средствата. Нето продажната цена е износ кој се добива од продажба на средство во трансакција помеѓу добро известени субјекти, додека употребената вредност е сегашната вредност на проценетите идни готовински приливи што се очекува да произлезат од континуираната употреба на средствата и од нивното отуѓување на крајот од употребниот век. Надоместливите износи се проценуваат за поединечни средства или, ако е тоа невозможно, за целата група на средства која генерира готовина.

2.8 Финансиски средства

Групата ги класифицира своите финансиски средства во следните категории: финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби, финансиски средства кои се чуваат до доспевање, кредити и побарувања и финансиски средства расположливи за продажба. Раководството ги класифицира своите вложувања во моментот на нивното првично признавање.

Финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби

Финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби се финансиски средства наменети за тргување. Едно финансиско средство се класифицира како средство наменето за тргување доколку се стекнува со цел да се продаде во краток рок. Средствата во оваа категорија се класифицираат како тековни средства. Со состојба на 31 декември 2017 и 2016 година Групата нема класифицирано средства во оваа категорија.

Финансиски средства кои се чуваат до доспевање

Вложувања чувани до доспевање се не-деривативни финансиски инструменти со фиксни периоди на отплата и со фиксен период на доспевање кои Групата има намера и можност да ги чува до периодот на доспевање. Со состојба на 31 декември 2017 и 2016 година Групата нема класифицирано средства во оваа категорија.

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се не-деривативни финансиски средства со фиксни или одредени плаќања кои не котираат на активен пазар. Тие се вклучени во тековните средства освен за оние кои доспеваат во период подолг од 12 месеци од датумот на известување. Кредитите и побарувањата на Групата на датумот на известување се состојат од побарувања од купувачи, побарувања за дадени позајмици и останати побарувања како и парични средства и еквиваленти.

Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се не-деривативи, кои се креирани во оваа категорија или пак не се класифицирани во било која од останатите категории. Тие се вклучени во нетековни средства освен ако раководството нема намера да го отуѓи вложувањето во рок од 12 месеци од датумот на известување.

Признавање и мерење на финансиски средства

Набавките и продажбите на финансиските средства се евидентираат на датумот на трансакцијата - датумот на кој што Групата има обврска да го купи или продаде средството. Финансиските средства кои се признаваат според објективна вредност преку добивки или загуби почетно се признаваат според нивната објективна вредност, при што трошоците на трансакциите се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)**

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Групата ги пренела значително сите ризици и користи од сопственоста.

Финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби последователно се евидентирани по нивната објективна вредност. Кредитите и побарувањата се последователно евидентирани по амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна камата.

Сите финансиски средства кои не се признаваат според објективна вредност преку добивки и загуби почетно се признаваат по нивната објективна вредност зголемена за трошоците на трансакциите. Добивките или загубите од промената на објективната вредност на средствата по објективна вредност преку добивки и загуби се вклучуваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како останати нето добивки/загуби во периодот кога настануваат. Приходите од дивиденди од финансиските средства преку добивки и загуби се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како дел од останатите приходи во моментот кога Групата има воспоставено право на прилив од дивиденда.

Промените на објективната вредност на монетарните и не-монетарните вложувања класифицирани како расположливи за продажба се признаени во останатата сеопфатна добивка.

Кога хартиите од вредност класифицирани како расположливи за продажба се продаваат или се општетени, акумулираната корекција на објективната вредност признаена во капиталот се вклучува во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како добивка или загуба од вложувања во хартии од вредност. Каматите од средствата расположливи за продажба, пресметани врз основа на ефективната каматна стапка се признаваат во консолидираниот Извештај на сеопфатната добивка како финансиски приходи. Приходи од дивиденди од финансиските средства расположливи за продажба се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како дел од останатите приходи во моментот кога Групата има воспоставено право на прилив од дивиденда.

*Оштетување на финансиски средства**а. Средства евидентирани по амортизирана набавна вредност*

На секој датум на консолидираниот Извештај за финансиската состојба, Групата проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. Финансиското средство или групата на финансиски средства, се општетени, и загуба поради оштетување се евидентира само ако постои објективен доказ за оштетување како резултат на еден или повеќе настани кои се случиле по првичното признавање на средствата и дека настанот има влијание на очекуваните идни парични текови на финансиското средство или групата на финансиски средства кои можат веродостојно да се проценат.

Како докази за оштетување може да се земат индикациите дека должникот или групата должници имаат значајни финансиски тешкотии, доцнење при исплата на главница и камата, веројатност дека ќе влезат во стечај или друга реорганизација, и каде што постојат видливи индикации за намалување на идните парични текови како што се промените во економските услови кои кореспондираат со загубата.

За категоријата кредити и побарувања износот на загубата поради оштетување претставува разлика помеѓу евидентираниот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Евидентираниот износ на средството се намалува и износот на загубата истовремено се признава во консолидираниот Извештај на сеопфатната добивка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)**

Доколку кредитот или средството кое се чува до доспевање е со променлива каматна стапка, тековната ефективна каматна стапка утврдена според договорот претставува стапката на мерење на било која загуба од оштетување. На пример, Групата може да го измери оштетувањето на средството врз основа на објективната вредност на инструментот, користејќи пазарна цена.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување може објективно да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување на кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во консолидираниот Извештај на сеопфатната добивка.

б. Финансиски средства расположливи за продажба

На секој датум на консолидираниот Извештај за финансиска состојба, Групата проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. За должнички хартии од вредност, Групата ги користи критериумите наведени во подточка (а). Кај сопственички хартии од вредност расположливи за продажба, значителното или пролонгирано опаѓање на објективната вредност на хартиите од вредност под нивната набавна вредност претставува индикатор дека средството е оштетено. Доколку постои таков доказ за финансиските средства расположливи за продажба, кумулативната загуба - измерена како разлика меѓу набавната вредност и тековната објективна вредност, намалена за загубата поради оштетување претходно признаена во консолидираниот Извештај за финансиската состојба, се отстранува од капиталот и се признава во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Загубите поради оштетување признаени во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка за вложувањата во инструменти на капиталот не се корегираат преку консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Доколку во некој последователен период објективната вредност на должничките инструменти евидентирани како финансиски средства расположливи за продажба се зголеми и зголемувањето може објективно да се поврзе со некој настан по датумот на евидентирањето на оштетувањето во добивките или загубите, претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во консолидираниот Извештај на сеопфатната добивка.

2.9 Пребивање на финансиските средства и обврски

Финансиските средства и обврски се пребиваат и нето вредноста се презентира во Консолидираниот Извештај за финансиската состојба, кога постои законско извршно право за пребивање на признаените вредности и постои можност да се порамнат на нето основа или пак истовремено да се реализираат средствата и подмират обврските.

2.10 Залихи

Залихите се вреднувани по пониската помеѓу набавната и нето реализационата вредност. Нето реализационата вредност претставува продажна вредност во секојдневниот тек на работата, намалена за трошоците за завршување, маркетинг и дистрибуција. Трошокот на материјалите и резервните делови се утврдува користејќи ја методата на пондериран просек и вклучува трошоци направени за нивна набавка, достава до постоечката локација и состојба на употреба. Трошокот на производите и производството во тек вклучува и соодветен дел на општи трошоци врз основа на нормалниот оперативен капацитет.

2.11 Побарувања од купувачи, дадени позајмици и останати побарувања

Побарувања од купувачите претставуваат износи од купувачи за продадени стоки или извршени услуги во нормалниот тек на работењето. Доколку наплатата на побарувањата се очекува за една или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг), побарувањата се класифицирани како тековни средства. Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни побарувања.

Побарувањата од купувачи иницијално се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка, нето од резервирањето поради оштетување. Резервирање поради оштетување се признава кога постои објективен доказ дека Групата нема да може да ги наплати сите доспееани побарувања според нивните оригинални услови на плаќање.

Значителни финансиски потешкотии на должникот, веројатноста за стечај или финансиско реорганизирање како и пролонгирање или неможност за плаќање претставуваат индикатори дека побарувањата од купувачи се оштетени. Значајните должници се тестираат за оштетување на индивидуална основа. Останатите побарувања со слични карактеристики на кредитен ризик се проценуваат групно.

Износот на резервирањето претставува разлика помеѓу евидентираните износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство.

Средствата со краткорочно доспевање не се дисконтираат. Евидентираните износ на средството со признавање на поврзаните загуби преку сметка за резервирање поради оштетување, со истовремено признавање на соодветниот расход поради оштетување во тековниот консолидиран Извештај за сеопфатната добивка. Во случај на ненаплатливост на побарувањето истото се отпишува наспроти неговото резервирање. Последователната наплата на претходно отпишаните износи се признава како тековна добивка во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

2.12 Парични средства и еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти вклучуваат готовина во благајна, депозити по видување во банки и други краткорочни високоликвидни вложувања кои доспеваат во периоди не подолги од 3 месеци.

2.13 Капитал, резерви и акумулирани добивки/загуби

(а) Акционерски капитал

Акционерскиот капитал ја претставува номиналната вредност на емитираните акции.

(б) Сопствени акции

Кога Групата откупува свој акционерски капитал, платените надомести се одземаат од вкупниот акционерски капитал како сопствени акции се додека истите не се отуѓат. Кога таквите акции последователно се продаваат, примените надомести се вклучуваат во акционерскиот капитал.

(в) Резерви

Резервите, кои се состојат од ревалоризациони, задолжителни и резерви за сопствени акции се создадени во текот на периодите врз основа на добивки/загуби од ревалоризација на недвижностите, постројките и опремата и финансиските средства расположливи за продажба, во случајот со ревалоризациони резерви како и по пат на распределба на акумулираните добивки врз основа на законска регулатива и одлуките на Раководството и акционерите на Групата.

(г) Акумулирани добивки/загуби

Акумулираните добивки/загуби ги вклучуваат задржаните добивки/загуби од тековниот и претходните периоди.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.14 Финансиски обврски

Финансиските обврски се класифицираат во согласност со содржината на договорниот аранжман. Сите финансиски обврски на Групата на датумите на известување се класифицирани во категоријата финансиски обврски по амортизирана набавна вредност и се состојат од позајмици со камата и обврски спрема добавувачи и останати обврски.

Обврски кон добавувачи и други обврски

Обврските кон добавувачи се обврски за плаќање за стоки или услуги кои се стекнати во нормалниот тек на работењето. Обврските се евидентираат како тековни доколку плаќањето на истите се изврши во рок една година или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг). Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни обврски.

Обврските кон добавувачи се евидентирани по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка.

Позајмици

Позајмиците иницијално се евидентирани според нивната објективна вредност, намалена за трошоците на трансакција. Последователно, позајмиците се евидентираат според нивната амортизирана набавна вредност; разликите помеѓу примањата (намалени за трошоците на трансакцијата) и надоместливниот износ се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка за времетраењето на позајмиците, користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Надоместоците кои се плаќаат за воспоставување на кредитни линии се признаваат како трошок за трансакцијата на позајмицата доколку постои веројатност дека дел или целата линија ќе се повлече. Во овој случај, надоместокот се одложува до моментот на повлекувањето.

Доколку не постои доказ дека ќе се повлече одреден дел или сите кредитни линии, надоместокот се капитализира како однапред извршени плаќања за ликвидност и се амортизира за периодот на аранжманот. Позајмиците се класифицирани како тековни обврски освен доколку Групата има безусловно право за подмирување на обврската за најмалку 12 месеци по датумот на консолидираниот Извештај за финансиската состојба.

2.15 Трошоци за позајмување

Општите и посебните трошоци за позајмици директно поврзани со стекнување, изградба или производство на квалификувани средства, кои претставуваат средства за кои е потребен значителен период на време да се подготват за нивната наменска употреба или продажба, се додаваат на набавната вредност на тие средства, до моментот кога средствата се значително подготвени за нивната наменска употреба или продажба.

Приходите од вложувања стекнати од привремена инвестиција на специфични обврски по кредити каде се очекуваат трошоците за квалификувани средства се одземаат од трошоците за позајмување кои можат да се квалификуваат за капитализација.

Сите останати трошоци за позајмици се признаени во добивки или загубите во периодот во кој настанале.

2.16 Наем

Групата признава постоење на договор за наем врз основа на суштината на договорот во зависност од тоа дали исполнувањето на договорот зависи од употребата на специфичното средство или средства или договорот пренесува право за употреба на средството.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Наем (продолжува)***Групата како закупец*

Финансиски наем е тековен закуп на средство кој на Групата суштински му ги пренесува ризиците и бенефитите поврзани за сопственоста на предметот на наем. Закупените средства се капитализираат во моментот на отпочнувањето на наемот по нивната објективна вредност или ако е пониска, тогаш по сегашната вредност на минималните наем плаќања. Наем плаќањата се распределени помеѓу финансиските давачки и намалувањето на наем обврските со цел да се постигне константна каматна стапка за останатиот износ на обврската. Финансиските давачки се наплаќаат директно од приходот. Капитализираните средства за наем се амортизираат според пократкиот од проценетиот работен век на средството или според наем периодот, ако не постои реална сигурност дека Групата ќе стекне сопственост над средството до крајот на наем периодот. Групата нема класифицирани средства во оваа категорија.

Исплатите на оперативен наем се признаваат како трошок на правопрпорционална основа во текот на наем периодот. Поврзаните трошоци како што се трошоци за одржување и осигурување се признаваат во периодот на нивното настанување.

Групата како закуподавач

Наемот каде Групата како закуподавач суштински ги задржува сите ризици и бенефити од сопственоста на средството се класифицира како оперативен наем. Иницијалните директни трошоци кои се јавуваат при договорите за оперативен наем во консолидираниот Извештај за финансиската состојба се презентираат како одложени трошоци и се признаваат како добивки/загуби во текот на наем периодот на иста основа како приход од наемнини. Непредвидените наемнини се признаваат како приход во периодот во кои се јавиле. Однапред платените наемнини се признаваат како одложен приход.

2.17 Тековен и одложен данок на добивка

Трошокот за данок на добивка за известувачкиот период претставува збир на тековниот и одложениот данок на добивка.

Тековен данок на добивка

Основа за пресметка и плаќање на тековниот данок на добивка по стапка од 10% претставува добивката пред оданочување утврдена во Консолидираниот Извештајот за сеопфатна добивка, коригирана за одредени помалку искажани приходи и непризнаени трошоци за даночни цели, даночниот кредит како и други даночни ослободувања. Правните субјекти можат да ги употребат даночните загуби утврдени во тековниот период било за надомест на платениот данок во рамки на одреден период за надомест или пак за намалување или елиминирање на даночната обврска за наредните периоди.

Одложен данок на добивка

Одложениот даночен расход се евидентира во целост, користејќи ја методата на обврска, за времените разлики кои се јавуваат помеѓу даночната основа на средствата и обврските и износите по кои истите се евидентирани за целите на финансиското известување. При утврдување на одложениот даночен расход се користат тековните важечки даночни стапки. Одложениот даночен расход се задолжува или одобрува во Консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка, освен доколку се однесува на ставки кои директно го задолжуваат или одобруваат капиталот или останатата сеопфатна добивка, во кој случај одложениот данок се евидентира исто така во капиталот или во останатата сеопфатна добивка соодветно.

Одложените даночни средства се признаваат во обем во кој постои веројатност за искористување на времените разлики наспроти идната расположлива оданочива добивка.

Со состојба на 31 декември 2017 и 2016, Групата нема евидентирано одложени даночни средства или обврски, бидејќи не постојат временски разлики на овие датуми.

2.18 Надомести за вработените

Придонеси за пензиско осигурување

Групата има пензиски планови согласно домашната регулатива за социјално осигурување според која плаќа придонеси за пензиско осигурување на своите вработени. Придонесите, врз основа на платите, се плаќаат во првиот и вториот пензиски столб кои се одговорни за исплата на пензиите. Не постојат дополнителни обврски во врска со овие пензиски планови.

Краткорочни користи за вработените

Краткорочните користи за вработените се мерат на недисконтирана основа и се признаваат кога соодветната услуга ќе се добие. Групата признава обврска и расход за износот кој што се очекува да биде исплатен како краткорочен бонус во пари или како удел во добивката и доколку Групата има сегашна правна или изведена обврска да врши такви исплати како резултат на услуги дадени во минатиот период и доколку обврската може да се процени веродостојно.

Обврски при пензионирање на вработените

Групата, согласно соодветните домашни законски одредби, исплаќа на вработените посебна минимална сума при пензионирањето во износ еднаков на двомесечна просечна плата. Групата нема извршено резервирање за пресметан посебен минимален износ за пензионирање на вработените, бидејќи овој износ не е од материјално значење за консолидираните финансиски извештаи.

2.19 Данок на додадена вредност

Приходите, трошоците и средствата се признаваат намалени за износот на данокот на додадена вредност, освен:

- Кога данокот на додадена вредност од набавка на средства или услуги не е надоместив од даночната власт, во кој случај данокот на додадена вредност се признава како дел од трошоците за стекнување на средството или како дел од трошокот каде што е соодветно; и
- Побарувања и обврски кои се искажани со вклучен износ на данокот на додадена вредност.

Нето износот на данокот на додадена вредност кој се надоместува од, или се плаќа на даночните органи се вклучува како дел од побарувањата или обврските во Консолидираниот Извештај за финансиската состојба.

2.20 Резервирања

Резервирање се признава кога Групата има тековна обврска како резултат на настан од минатото и постои веројатност дека ќе биде потребен одлив на средства кои вклучуваат економски користи за подмирување на обврската, а воедно ќе биде направена веродостојна проценка на износот на обврската. Резервирањата се проверуваат на секој датум на известување и се корегираат со цел да се рефлектира најдобрата тековна проценка. Кога ефектот на времената вредност на парите е материјален, износот на резервирањето претставува сегашна вредност на трошоците кои се очекува да се појават за подмирување на обврската.

2.21 Признавање на приходите и расходите

Приходите се мерат според објективната вредност на примениот надомест, односно надоместокот што треба да се прими за продадените производи и стоки односно обезбедените услуги, нето од данокот на додадена вредност и евентуално одобрените продажни попусти. Приходите се признаваат кога сумата од приходите може прецизно да се измерат и се очекува дека економските користи од извршената трансакција ќе има прилив во Групата, кога направените трошоци или идни трошоци може прецизно да се измерат и се исполнети критериумите за различните активности на Групата.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Признавање на приходите и расходите (продолжува)

Приходи од продажба

Продажба на големо

Приходот од продажба на стоки се признава во моментот на испорака до корисникот, кога корисникот ги прифаќа стоките, а наплатливоста на поврзаните побарувања е разумно обезбедена.

Продажба на мало

Приходот од продажба на стоки се признава во моментот на продажба на корисникот. Приходите од продажба на мало вообичаено се во готовина или со кредитна картичка. Евидентираниот приход е бруто износот на приходите од продажбата, вклучувајќи ги и обврските по провизии за кредитни картички за трансакцијата. Тие провизии се евидентирани како трошоци за дистрибуција.

Приходи од обезбедување на услуги

Приходот од обезбедување на услуги се евидентира според степенот на завршување кога истиот може со сигурност да биде измерен. Степенот на завршување се одредува врз основа на проверка на извршената работа.

Приходи од наемнини

Приходи од наемнини на средства под оперативен наем се признаваат во добивките и загубите на правопрпорционална основа во текот на наем периодот. Непредвидените наемнини, доколку ги има, се признаваат како интегрален дел од вкупните приходи од наемнини во текот на наем периодот.

Финансиски приходи и расходи

Финансиските приходи се признаваат на временска основа која го одразува ефективниот принос на средствата.

Финансиските расходи се состојат од трошоци за камата на обврските по позајмици и трошоци за камата на задоцнети плаќања. Трошоците за позајмици се признаваат во добивки или загуби со користење на методот на ефективна камата.

Приходи од дивиденди

Приходот од дивиденди се признава кога ќе се обезбеди правото за примање на исплата.

Расходи од деловното работење

Расходите од деловното работење се признаваат во моментот на искористувањето на услугите односно во периодот на нивното настанување.

Пребивање на приходите и расходите

Во текот на своето редовно работење, Групата учествува во други трансакции кои не генерираат приходи, туку се инцидентни во однос на главните активности кои генерираат приходи. Групата ги презентира резултатите од таквите трансакции преку пребивање на секој приход со соодветните расходи кои произлегуваат од истата трансакција, кога ова презентирање ја одразува суштината на трансакциите или настаните.

2.22 Распределба на дивиденди

Распределбата на дивиденди на акционерите на Групата е евидентирана како обврска во консолидираните финансиски извештаи во периодот кога тие се одобрени од акционерите на Групата.

2.23 Превземени и неизвесни обврски

Не се евидентирани неизвесни обврски во консолидираните финансиски извештаи. Тие се објавуваат доколку постои веројатност за одлив на средства кои вклучуваат економски користи. Исто така, неизвесни средства не се евидентирани во консолидираните финансиски извештаи, но се објавуваат кога постои веројатност за прилив на економски користи. Износот на неизвесна загуба се евидентира како резервирање доколку е веројатно дека идните настани ќе потврдат постоење на обврска на денот на известување и кога може да се направи разумна проценка на износот на загубата.

2.24 Трансакции со поврзани субјекти

Поврзани субјекти се оние каде едниот субјект го контролира другиот субјект или има значајно влијание во донесувањето на финансиските и деловните одлуки на другиот субјект. Трансакциите на Групата со поврзани субјекти се однесуваат на трансакциите во редовниот тек на работењето.

2.25 Настани по датумот на известување

Настаните по завршетокот на годината кои обезбедуваат дополнителни информации во врска со состојбата на субјектот на денот на известување (настани за кои може да се врши корегирање) се рефлектирани во консолидираните финансиски извештаи. Настаните по завршетокот на годината за кои не може да се врши корегирање се прикажуваат во белешките во случај кога се материјално значајни.

3 Управување со финансиски ризици

3.1 Фактори на финансиски ризици

Деловните активности на Групата се изложени на различни ризици од финансиски карактер, вклучувајќи кредитен ризик и ризиците поврзани со ефектите од промените во девизните курсеви и каматните стапки. Управувањето со ризици на Групата се фокусира на непредвидливоста на пазарите и се стреми кон минимализирање на потенцијалните негативни ефекти врз успешноста на деловното работење на Групата.

Управувањето со ризици на Групата го врши Раководството на Матичното Друштво и подружниците врз основа на претходно одобрени писмени политики и процедури кои го опфаќаат целокупното управување со ризици, како и специфичните подрачја, како што се ризикот од курсни разлики, ризикот од каматни стапки, кредитниот ризик, употребата на вложувањата и пласманите на вишокот ликвидни средства.

3.2 Кредитен ризик

Групата нема значителна концентрација на кредитен ризик поради големиот број на клиенти и нивните различни профили кои се во различни индустрии и региони од земјата и странство. Групата има политики со цел да обезбеди дека продажбата на производи и услуги се врши на клиенти со соодветна кредитна историја. Групата има политики кои го ограничуваат износот на кредитната изложеност на неговите клиенти.

Максималната изложеност на Групата на кредитен ризик е ограничена на евидентираната вредност на финансиските средства признаени на датата на консолидираниот Извештај на финансиската состојба, кои се прикажани во следната табела:

	2017 (000 мкд)	2016 (000 мкд)
Класи на фин. средства - евидентирана вредност		
<i>Фин. средства расположливи за продажба</i>		
Вложув. во удели и хартии од вредност	1,150,614	1,151,328
	1,150,614	1,151,328
<i>Кредити и побарувања</i>		
Финансиски побарувања	36,424	35,539
Побарувања од купувачи, нето	319,870	312,522
Побарув. од пресм. камати на купувачи, нето	12,745	42,164
Побарувања од продажба на платежни картички	205,959	184,493
Побарувања од вработени	11,682	6,817
Останати побарувања	7,492	4,025
Парични средства и еквиваленти	365,093	334,902
	959,265	920,462
	2,109,879	2,071,790

3.3 Ризик од ликвидност

Претпазливо управување со ризик од ликвидност имплицира одржување на доволно готовина и ликвидни хартии од вредност, потоа расположливост на извори на средства преку соодветно обезбедување на кредити и можност за навремена наплата на износите на побарувања од купувачи во рамките на договорените услови. Како резултат на динамичниот карактер на дејноста на Групата, Раководството настојува да обезбеди флексибилни извори на средства преку расположливи кредитни линии. Табелите во продолжение ја прикажуваат преостанатата договорена доспеаност на финансиските обврски на Групата.

	2017		2016	
	Тековни (до 12 мес.) (000 мкд)	Нетековни (000 мкд)	Тековни (до 12 мес.) (000 мкд)	Нетековни (000 мкд)
Позајмици	2,523,020	-	1,336,350	-
Обврски спрема добавувачи	871,806	-	1,876,500	-
Обврски по дивиденди	13,321	-	9,814	-
	3,408,147	-	3,222,664	-

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

3.4 Пазарни ризици

Ризик од курсни разлики

Групата има деловни активности на меѓународните пазари, и е изложена на ризик од курсни разлики кој се јавува од изложеноста кон различни валути, посебно во однос на Еврото и Доларот. Групата не користи инструменти за обезбедување од ризик од курсни разлики. Раководството на Групата е одговорно за одржување на соодветна нето позиција за секоја валута поединечно, како и вкупно за сите валути.

Сметководствената вредност на монетарните средства и обврски на Групата деноминирани во странски валути е како што следи:

	2017 средства (000 МКД)	2016 (000 МКД)	2017 обврски (000 МКД)	2016 (000 МКД)
ЕУР	38,459	36,366	71,989	105,610
РСД	269	1,568	1,100	-
ЈПУ	-	-	-	96
ЦХФ	-	-	-	-
GBP	-	-	5,588	2,002
USD	160,807	126,663	27,766	14,268
	199,535	164,597	106,443	121,976

Анализа на сензитивноста на странски валути

	Промени во 2017	Промени во 2016	2017 Добивка или загуба Во илјади Денари	2016
ЕУР	1%	1%	(335)	(692)
РСД	5%	5%	(42)	78
ЈПУ	1%	1%	-	(1)
ЦХФ	1%	1%	-	-
GBP	1%	1%	(56)	(20)
USD	5%	5%	6,652	5,620

Анализата на сензитивноста ги вклучува единствено монетарните ставки деноминирани во странска валута на крајот на годината, при што се врши корекција на нивната вредност при промена на курсот на странската валута за 1% или 5% соодветно. Позитивниот односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку денарот ја намали/зголеми својата вредност во однос на странските валути за +/- 1% или +/- 5%.

Ризик од каматни стапки врз готовинските текови и објективната вредност

Групата е изложена на ефектите на флукуациите на пазарните каматни стапки врз неговата финансиска состојба и готовински текови. Раководството на Групата е во најголема мерка одговорно за дневно следење на состојбата на ризикот од нето каматни стапки и одредува лимити за намалување на потенцијалот од каматна неусогласеност. Постои значителна концентрација на позајмици со камата од локални финансиски институции на денот на известување.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Флуктуациите во пазарните каматни стапки, според кои средствата се позајмени, може да имаат обратен ефект врз успешноста во финансирањето на Групата. Групата не е значајно изложена на ризикот од флуктуација на пазарните каматни стапки бидејќи нема позајмици ниту пласмани со променлива каматна стапка.

	31 декември 2017			31 декември 2016		
	Без камата	Каматоносни Фиксна	Варијаб.	Без камата	Каматоносни Фиксна	Варијаб.
Средства						
Вложув. во удели и ХВ	1,150,614	-	-	1,151,328	-	-
Финан. побарувања	-	36,424	-	-	35,539	-
Побарув. од купувачи	-	319,870	-	-	312,522	-
Поб. по кам. на куп, нето	12,745	-	-	42,164	-	-
Поб. од прод. на пласт. карт.	205,959	-	-	184,493	-	-
Побарувања од вработени	11,682	-	-	6,817	-	-
Останати побарувања	7,492	-	-	4,025	-	-
Парич. сва и еквиваленти	266,261	98,832	-	238,159	96,743	-
	1,654,753	455,126	-	1,626,986	444,804	-
Обврски						
Обврски спрема добавувачи	871,806	-	-	1,876,500	-	-
Обврски по дивиденди	13,321	-	-	9,814	-	-
Позајмици со камата	-	1,723,020	800,000	-	1,336,350	-
	885,127	1,723,020	800,000	1,886,314	1,336,350	-
Нето изложеност	-	-	(800,000)	-	-	-
Анализа на сензитивноста						
Промена + 2%	-	-	(16,000)	-	-	-
Промена - 2%	-	-	16,000	-	-	-

3.5 Ризик при управување со капитал

Целите на Групата при управување со капиталот се овозможување на Групата да продолжи со понатамошна континуирана работа со цел да обезбеди приход за акционерите и бенфиции за други заинтересирани лица, како и да одржи оптимална структура на капиталот за намалување на трошокот на капиталот.

Со цел да се одржи или прилагоди структурата на капиталот, Групата може да изврши корекција на износот на дивиденди исплатени на акционерите, да врати капитал на акционерите, да издаде нови акции или да продаде средства за да го намали долгот.

Показател на задолженост

Структурата на изворите на финансирање на Групата се состои од обврски, кои ги вклучуваат позајмици обелоденети во Белешка 17, пари и парични еквиваленти и главнина, која се состои од уплатен капитал, ревалоризациони резерви, останати резерви и акумулирана добивка.

Раководството ја анализира структурата на изворите на финансирање на годишна основа како однос на нето обврските по позајмици во однос со вкупниот капитал. Нето обврските по позајмици се пресметани како вкупни обврски по позајмици намалени за износот на паричните средства и паричните еквиваленти.

Показателот на задолженоста на крајот на годината е прикажан како што следи:

	2017	2016
Позајмици со камата	2,523,020	1,336,350
Парични средства и еквиваленти	(365,093)	(334,902)
Нето обврски	2,157,927	1,001,448
Капитал	3,841,023	3,790,012
	0.56	0.26

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

3.6 Проценка на објективна вредност

Објективна вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска подмирена под нормални комерцијални услови. Објективната вредност се одредува врз основа на претпоставка на раководството, зависно од видот на средството или обврската.

3.6.1 Финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност

Во следната табела се прикажани финансиските средства измерени според објективната вредност во Консолидираниот Извештај за финансиската состојба во согласност со хиерархијата на објективната вредност. Оваа хиерархија ги групира финансиски средства и обврски во три нивоа кои се базираат на значајноста на влезните податоци користени при мерењето на објективната вредност на финансиските средства и тоа:

- Ниво 1: котирали цени (некорегирани) на активните пазари за идентични средства или обврски;
- Ниво 2: останати влезни податоци, покрај котираните цени, вклучени во Ниво 1 кои се достапни за набљудување за средството или обврската, или директно (т.е. како цени) или индиректно (т.е. изведени од цени); и
- Ниво 3: влезни податоци за средството или обврската кои не се базираат на податоци достапни за набљудување од пазарот.

Финансиските средства расположливи за продажба се состојат од вложувања во удели во капиталот и хартии од вредност на домашни правни субјекти. Евидентирани се по нивната објективна вредност врз основа на директно и индиректно достапни влезни податоци и информации. Согласно претходно презентирани нивоа на хиерархија овие вложувања се класифицирани во Ниво 2 (во илјади Денари):

	2017	2016
Финансиски средства расположливи за продажба		
Вложувања во удели и хартии од вредност – Ниво 2	1,150,614	1,151,328

Усогласувањата на салдата помеѓу двата датума на известување е обелоденето во Белешка 11.

3.6.2 Финансиски инструменти кои не се евидентирани по објективна вредност

Разликата помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски кои во Консолидираниот Извештај за финансиската состојба не се евидентирани според објективна вредност се прикажани во табелата подолу:

	Евидентирана вр.		Објективна вр.	
	2017	2016	2017	2016
Средства				
Финансиски побарувања	36,424	35,539	36,424	35,539
Побарувања од купувачи, нето	319,870	312,522	319,870	312,522
Побарувања од пресм.камата на купувачи, нето	12,745	42,164	12,745	42,164
Побарувања од продажба на платежни картички	205,959	184,493	205,959	184,493
Побарувања од вработени	11,682	6,817	11,682	6,817
Останати побарувања	7,492	4,025	7,492	4,025
Парични средства и еквиваленти	365,093	334,902	365,093	334,902
Вкупни средства	959,265	920,462	959,265	920,462
Обврски				
Позајмици со камата	2,523,020	1,336,350	2,523,020	1,336,350
Обврски спрема добавувачи	871,806	1,876,500	871,806	1,876,500
Обврски по дивиденди	13,321	9,814	13,321	9,814
Вкупни обврски	3,408,147	3,222,664	3,408,147	3,222,664

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Проценка на објективна вредност (продолжува)

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се евидентираат по амортизирана набавна вредност намалена за резервирање поради општетување. Нивната објективна вредност соодветствува на евидентираната вредност, поради краткорочната доспеаност.

Останати финансиски средства

Објективната вредност на монетарните средства што вклучуваат парични средства и еквиваленти се смета дека е приближна на нивната сметководствена вредност поради тоа што се со доспеаност помала од 3 месеци.

Обврски спрема доверителите и обврски по кредити

Сметководствената вредност на обврските спрема доверителите и обврските по кредити соодветствува на нивната објективна вредност, поради нивната краткорочна доспеаност.

4 Значајни сметководствени проценки

При примената на сметководствените политики на Групата, опишани во Белешка 2 кон овие консолидирани финансиски извештаи, од Раководството на Групата се бара да врши проценки и прави претпоставки за евидентираниите износи на средствата и обврските кои не се јасно воочливи од нивните извори на евидентирање. Проценките и придружните претпоставки се засновуваат на минати искуства и други фактори, за кои се смета дека се релевантни. При тоа, фактичките резултати може да отстапуваат од таквите проценки.

Проценките и главните претпоставки се проверуваат тековно. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој истите се ревидирани доколку таквото ревидирање влијае само за или во тој период, како и за идни периоди, доколку ревидирањата влијаат за тековниот и идните периоди.

Несигурност во проценките

Оштетување кај нефинансиски средства

Загуби од оштетување се признаваат во износ за кој евидентираната вредност на средството или единицата што генерира готовина го надминува надоместливиот износ. При утврдување на надоместливиот износ, Раководството ги проценува очекуваните цени, готовинските текови од секоја единица што генерира готовина и утврдува соодветна каматна стапка при пресметка на сегашната вредност на тие готовински текови.

Оштетување кај финансиски средства

Оштетување на побарувања од купувачи, дадени позајмици и останати побарувања

Групата пресметува оштетување за побарувања од купувачи, дадени позајмици и останати побарувања врз основа на проценка на загуби кои резултираат од неможноста купувачите да ги подмират своите обврски. При проценка на соодветноста на загубата поради оштетување за побарувањата од купувачи, дадените позајмици и останатите побарувања, проценката се темели врз доспевањето на салдото на сметката за побарувања и минатото искуство на отписи, кредитоспособноста на клиентите и промените во условите за плаќање за клиентите. Ова подразбира правење претпоставки за идните однесувања на клиентите, како и за идните приливи на парични средства. Доколку финансиските услови на клиентите се влошат, реалните отписи на тековно постоечките побарувања може да бидат повисоки од очекуваното, и може да го надминат нивото на загубите поради оштетување кои се досега признати.

Употребен век на средствата што се амортизираат

Раководството врши редовна проверка на употребниот век на средствата што се амортизираат на 31 декември 2017 година. Раководството проценува дека утврдениот употребен век на средствата ја претставува очекуваната употребливост (корисност) на средствата. Евидентираните вредности на овие средства се анализирани во Белешка 6 и 7. Фактички резултати, сепак, може да се разликуваат поради технолошка застареност, посебно во делот на ИТ опремата и софтверите.

Залихи

Залихи се евидентираат по пониската помеѓу набавната вредност (цена на чинење) и нето реализационата вредност. При проценката на нето реализационата вредност ги зема предвид најобјективните докази/податоци кои се на располагање во периодот кога се правени проценките.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Значајни сметководствени проценки (продолжува)

Објективна вредност на финансиски средства

Доколку пазарот на финансиски инструмент не е активен, Раководството ја утврдува објективната вредност со користење техники за проценка. Во примената на техниките за проценка, Раководството прави максимално искористување на пазарните инпути, и користи проценки и претпоставки кои се, колку што е можно, во согласност со податоците кои учесниците на пазарот ќе ги користат при определување на цената на инструментот. Во случај каде овие податоците не се видливи, Раководството ги проценува претпоставките на учесниците на пазарот при определување на цената на финансискиот инструмент. Овие проценки можат да се разликуваат од реалните цени кои можат да се постигнат во трансакција извршена под комерцијални услови на датумот на известување.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

5 Известување по сегменти

На 31 декември 2017 и 2016 година, Групата е организирана во следниве деловни сегменти:

- Трговска мрежа;
- Производство на производи од обновливи извори на енергија - биодизел;
- Радиодифузија.

Резултатите од работењето по сегменти за годините што завршуваат на 31 декември 2017 и 2016 се како што следат:

	Трговија	Производи од обновливи извори на енергија	Радиодифузија	Вкупно
Година што завршува на 31 декември 2017				
Продажба	19,194,180	-	119,913	19,314,093
Интер-сегментна продажба	(478,236)	-	(58,831)	(537,067)
Нето продажба	18,715,944	-	61,082	18,777,026
Добивка од делов. активности				380,775
Финансиски резултат, нето				(43,283)
Удел во добивката на придруж. друштва				5,943
Добивка пред оданочување				343,435
Данок на добивка				(28,943)
Добивка за годината				314,492
Година што завршува на 31 декември 2016				
Продажба	16,737,192	446	105,867	16,843,505
Интер-сегментна продажба	(325,911)	-	(47,424)	(373,335)
Нето продажба	16,411,281	446	58,443	16,470,170
Добивка/(Загуба) од делов. активности				437,365
Финансиски резултат, нето				(31,688)
Удел во (загубата) на придруж. друштва				19,810
Добивка пред оданочување				425,487
Данок на добивка				(35,343)
Добивка за годината				390,144

Сегментните средства и обврски се како што следи:

2017 година

Средства	7,096,439	554,246	143,257	7,793,942
Обврски	3,938,263	283	14,373	3,952,919
Капитални трошоци	363,295	-	7,870	371,165

2016 година

Средства	6,795,591	536,684	170,418	7,502,693
Обврски	3,695,882	269	16,530	3,712,681
Капитални трошоци	240,158	1,176	20,609	261,943

Продажбата по категории е како што следи:

	2017	2016
Деривати	16,656,413	14,579,232
Трговски стоки	1,967,993	1,738,030
Услуги	91,538	94,465
Радиодифузија	61,082	58,443
	18,777,026	16,470,170
Од кои:		
- На домашен пазар	17,926,323	15,844,779
- На странски пазари	850,703	625,391
	18,777,026	16,470,170

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

6 Недвижности, постројки и опрема

	Земјиште	Градежни објекти	Опрема и останати средства	Аванси за, и останати инвестиции во тек	Вкупно
На 01 јануари 2016 година					
Набавна или ревалоризирана вредност	828,315	3,961,998	2,486,271	110,086	7,386,670
Исправка на вредноста	-	(1,951,939)	(1,779,885)	-	(3,731,824)
Преведување на странски валути	-	(2,407)	465	-	(1,942)
Нето книговодствена вредност	828,315	2,007,652	706,851	110,086	3,652,904
Промени во текот на 2016 година					
Почетна нето книговодствена вредност	828,315	2,007,652	706,851	110,086	3,652,904
Набавки, нето од пренос од инв. во тек	26,380	84,272	124,695	22,244	257,591
Интерни трансфери	-	(249)	249	-	-
(Продажби и расходи) по набав.вред.	(2,674)	(12,472)	(52,171)	(4,090)	(71,407)
(Продажби и расходи) по исправ. на вред.	-	4,551	51,230	-	55,781
Пренос во нематеријални средства	-	-	-	(263)	(263)
Пренос од залихи	-	-	-	63,600	63,600
Вишоци по попис (Бел.19)	-	11,304	454	-	11,758
Корекција на депрецијација	-	1	35	-	36
(Депрецијација) за годината	-	(92,008)	(120,658)	-	(212,666)
Преведување на странски валути	-	(209)	(2)	-	(211)
Крајна нето книговодствена вредност	852,021	2,002,842	710,683	191,577	3,757,123
На 31 декември 2016 година					
Набавна или ревалоризирана вредност	852,021	4,044,854	2,559,533	191,577	7,647,985
Исправка на вредноста	-	(2,039,396)	(1,849,313)	-	(3,888,709)
Преведување на странски валути	-	(2,616)	463	-	(2,153)
	852,021	2,002,842	710,683	191,577	3,757,123
Промени во текот на 2017 година					
Почетна нето книговодствена вредност	852,021	2,002,842	710,683	191,577	3,757,123
Набавки, нето од пренос од инв. во тек	8,966	79,581	133,430	148,270	370,247
Трансфер од залихи	-	-	-	30,056	30,056
Трансфер во нематеријални средства	-	-	-	(232)	(232)
(Продажби и расходи) по набав.вред.	-	(24,672)	(31,437)	-	(56,109)
(Продажби и расходи) по исправ. на вред.	-	24,672	30,805	-	55,477
(Отпис) по набав.вред.	-	-	(1,173)	-	(1,173)
(Отпис) по исправ. на вред.	-	-	1,173	-	1,173
Корекции од мин.год – набавна вредност	-	-	(5,142)	-	(5,142)
Корекции од мин.год – исправка	-	-	4,953	-	4,953
(Депрецијација) за годината	-	(93,970)	(126,667)	-	(220,637)
Преведување на странски валути	-	287	(281)	-	6
Крајна нето книговодствена вредност	860,987	1,988,740	716,344	369,671	3,935,742
На 31 декември 2017 година					
Набавна или ревалоризирана вредност	860,987	4,099,763	2,655,211	369,671	7,985,632
Исправка на вредноста	-	(2,108,694)	(1,939,049)	-	(4,047,743)
Преведување на странски валути	-	(2,329)	182	-	(2,147)
	860,987	1,988,740	716,344	369,671	3,935,742

Продажби и расходувања

Во текот на 2017 година, Групата продаде и расходува дел од своите недвижности, постројки и опрема чија нето евидентирана вредност изнесува 632 илјади Денари (2016: 15,626 илјади Денари) (Белешка 21). Продажната вредност на делот кој се однесува на продадените средства изнесува 2,783 илјади Денари (2016: 43,641 илјади Денари) (Белешка 19).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Недвижности, постројки и опрема (продолжува)

Инвестиции во тек

На 31 декември 2017 и 2016 година, авансите за, и инвестициите во тек се состојат од:

	2017	2016
Вложувања во бензиски станици и инсталации за деривати	309,972	160,196
Останати вложувања во деловни објекти	24,256	8,730
Аванси на добавувачи	35,443	22,651
	369,671	191,577

Залог врз недвижности, постројки и опрема

На 31 декември 2017 Групата има заложено дел од своите недвижности, постројки и опрема како обезбедување за примени позајмици со камата и издадени платежни гаранции од страна на домашни финансиски институции, како и обезбедување за набавка на нафтени деривати. Нивната проценета вредност, утврдена од независни надворешни проценители, изнесува Еур 41,492,190 (Белешка 17 и 25).

7 Нематеријални средства

	Права и лиценци	Останато	Аванси за, и средства во подготовка	Вкупно
На 01 јануари 2016 година				
Набавна или ревалоризирана вредност	86,582	12,135	764	99,481
Исправка на вредноста	(47,373)	(12,135)	-	(59,508)
Преведување на странски валути	501	-	-	501
Нето евидентирана вредност	39,710	-	764	40,474
Промени во текот на 2016 година				
Почетна нето евидентирана вредност	39,710	-	764	40,474
Набавки, нето од преноси	4,352	-	-	4,352
Корекција на набавната вредност	24	-	-	24
Трансфер од недв. постројки и опрема	263	-	-	263
(Амортизација) за годината	(13,043)	-	-	(13,043)
Преведување на странски валути	(6)	-	-	(6)
Крајна нето евидентирана вредност	31,300	-	764	32,064
На 31 декември 2016 година				
Набавна или ревалоризирана вредност	91,221	12,135	764	104,120
Исправка на вредноста	(60,416)	(12,135)	-	(72,551)
Преведување на странски валути	495	-	-	495
Нето евидентирана вредност	31,300	-	764	32,064
Промени во текот на 2017 година				
Почетна нето евидентирана вредност	31,300	-	764	32,064
Набавки, нето од преноси	918	-	-	918
Трансфер од недв. постројки и опрема	232	-	-	232
(Амортизација) за годината	(12,417)	-	-	(12,417)
Преведување на странски валути	-	-	-	-
Крајна нето евидентирана вредност	20,033	-	764	20,797
На 31 декември 2017 година				
Набавна или ревалоризирана вредност	92,371	12,135	764	105,270
Исправка на вредноста	(72,833)	(12,135)	-	(84,968)
Преведување на странски валути	495	-	-	495
Нето евидентирана вредност	20,033	-	764	20,797

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

8 Финансиски инструменти по категории

Евидентираниите вредности на финансиските средства и обврски на Групата признаени на датумот на известувањето за објавените периоди можат исто така да бидат категоризирани на следниов начин:

	2017	2016
Средства		
Финансиски средства распол.за прод.		
Вложувања во удели во капиталот и харт.од вредност	1,150,614	1,151,328
Кредити и побарувања		
Финансиски побарувања	36,424	35,539
Побарувања од купувачи, нето	319,870	312,522
Побарув.од пресм.камати на купув., нето	12,745	42,164
Побарув.од продажба на платежни к.	205,959	184,493
Побарувања од вработени	11,682	6,817
Останати побарувања	7,492	4,025
Парични средства и еквиваленти	365,093	334,902
	959,265	920,462
	2,109,879	2,071,790
Обврски		
Останати финансиски обврски по аморт.наб.вред.		
Позајмици	2,523,020	1,336,350
Обврски спрема добавувачи	871,806	1,876,500
Обврски по дивиденди	13,321	9,814
	3,408,147	3,222,664

9 Вложувања во придружени друштва

	2017	2016
Оилко КДА, Скопје, РМ (35.6% удел)		
На 1 јануари	589,215	569,405
Удел во тековните добивки	5,944	19,810
На 31 декември	595,159	589,215

Во текот на 2017 година, Групата оствари приход од дивиденди од вложувањето во придруженото друштво во износ од 8,089 илјади Денари (2016: 5,318 илјади Ден).

10 Удел во добивките на придружени друштва

Збирните финансиски информации на придруженото друштво се како што следи:

	2017	2016
Вкупни средства	1,722,109	1,681,379
Вкупни обврски	(50,772)	(26,731)
Нето средства	1,671,337	1,654,648
Вкупни приходи	398,261	401,593
Вкупни расходи	(348,091)	(327,515)
Добивка пред одданочување	50,170	74,078
Данок од добивката	(3,123)	(3,390)
Добивка за годината	47,047	70,688

Усогласувањето со евидентираната вредност на вложувањето е како што следи

	2017	2016
Вкупни нето средства	1,671,337	1,654,648
Учество на Групата во капиталот на придруженото друштво	35.61%	35.61%
Евидентирана вредност (Бел.9)	595,159	589,215

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

11 Финансиски средства расположливи за продажба

	2017	2016
<i>Вложувања во удела во капиталот на домашни правни субјекти (некотирачки)</i>		
Вложувања во АД ГА-МА	1,150,456	1,150,456
Останати вложувања	158	872
	1,150,614	1,151,328

Движењето на сметката на вложувања за разгледуваните периоди е како што следи:

	2017	2016
На 01 јануари	1,151,328	1,150,960
Пром.на обј.вред.признаено во ост.сеопф.доб.(рев.рез.) (Б.16)	(714)	368
На 31 декември	1,150,614	1,151,328

Вложувања во АД ГА-МА

Вложувањето во АД ГА-МА, Скопје, кое со состојба на 31 декември 2017 и 2016 година изнесува 1,150,456 илјади Денари во целост се состои од паричен и непаричен влог. Непаричниот влог се состои од недвижности, постројки и опрема кои го сочинуваат Гасоводниот систем на Република Македонија. Влогот е евидентиран според набавната вредност на средствата на датумот на вложувањето.

АД ГА-МА е акционерско друштво чии акционери се Република Македонија и Матичното Друштво Макпетрол АД, Скопје. Основната главнина на АД ГА-МА е поделена на две обични акции со право на глас, од кои по една обична акција за секој поединечен акционер. Владата на РМ има покренато и на датумот на известување сеуште е во тек судски спор за утврдување на учеството на двата акционера во основната главнина на АД ГА-МА. Повеќе детали се објавени во Белешката 25 во продолжение на консолидираните финансиски извештаи.

12 Финансиски побарувања

	2017	2016
Финансиски позајмици на правни субјекти	3,950	2,046
Финансиски позајмици на вработени	3,057	3,853
Останати финансиски побарувања	29,417	29,640
	36,424	35,539
Од кои:		
Краткорочни финансиски побарувања	34,673	32,616
Долгорочни финансиски побарувања	1,751	2,923
	36,424	35,539

Во текот на 2017 година, Групата одобри нови кредити по основ на продажба на стоки на кредит во износ од 4,363 илјади Денари (2016: 11,056 илјади Денари) и оствари прилив од наплата на кредити и позајмици во износ од 3,260 илјади Денари (2016: 12,961 илјади Денари). Исто така во текот на 2017 година, Друштвото изврши дополнителна резервација поради оштетување во износ од 218 илјади Денари (Белешка 21).

Старосна структура и квалитет на кредитното портфолио

Салдото на финансиските побарувања на датумот на известување може да се анализира според следниве категории на кредитен ризик:

	Недоспеани	Доспеани неоштетени	Оштетени	Вкупно
31 декември 2017				
Набавна вредност	7,007	29,417	5,662	42,086
Исправка на вредност	-	-	(5,662)	(5,662)
Нето евидентирана вредност	7,007	29,417	-	36,424
31 декември 2016				
Набавна вредност	5,506	30,033	5,444	40,983
Исправка на вредност	-	-	(5,444)	(5,444)
Нето евидентирана вредност	5,506	30,033	-	35,539

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Финансиски побарувања (продолжува)

Доспеаните неопштетени финансиски побарувања според нивната старосна структура се од 1 до 3 години. Најголемиот дел од нив, во износ од 29,417 илјади Денари, се однесува на побарување од домашен правен субјект во стечај. Друштвото очекува целосно надоместување на овој износ преку превземање на недвижности од должникот.

Резервирање поради оштетување и отписи поради ненаплатливост

Движењето на сметката на резервирањата поради оштетување на финансиските побарувања во текот на 2017 и 2016 година е како што следи:

	2017	2016
На 01 јануари	5,444	5,444
Резервација поради оштетување (Бел.21)	218	-
На 31 декември	5,662	5,444

13 Залихи

	2017	2016
Трговски стоки	645,879	686,599
Ситен инвентар и резервни делови	164,821	149,465
Недовршено производство и готови производи	2,354	2,354
	813,054	838,418

14 Побарувања од купувачи и останати побарувања

	2017	2016
Побарувања од купувачи		
Домашни купувачи	543,496	536,583
Странски купувачи	68,849	60,507
	612,345	597,090
Намалено за: резервирања за оштетувања	(292,475)	(284,568)
	319,870	312,522
Останати тековни побарувања		
Побарувања од пресметани камати на купувачите	679,313	679,779
Побарувања од продажба на платежни картички	205,959	184,493
Аванси на добавувачи	132,926	73,606
Однапред платени трошоци	108,009	65,653
Припејд картички за гориво	71,106	63,946
Побарувања од државата по основ на даноци и сл.	849	7,545
Побарувања од вработени	11,682	6,817
Останати побарувања	7,492	7,358
	1,217,336	1,089,197
Намалено за: резервирања за оштетувања	(666,568)	(637,615)
	550,768	451,582
	870,638	764,104

Старосна структура и квалитет на портфолиото на побарувањата

31 декември 2017	Недоспеани	Доспеани неопштетени	Оштетени	Вкупно
Набавна вредност	235,736	84,134	292,475	612,345
Исправка на вредност	-	-	(292,475)	(292,475)
Нето евидентирана вредност	235,736	84,134	-	319,870

31 декември 2016

Набавна вредност	229,066	83,456	284,568	597,090
Исправка на вредност	-	-	(284,568)	(284,568)
Нето евидентирана вредност	229,066	83,456	-	312,522

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Старосната структура на доспеаните неопштетени побарувања од купувачите е како што следи:

	2017	2016
Од 1 - 3 месеци	15,083	10,848
Од 3 - 6 месеци	8,589	5,153
Од 6 - 12 месеци	7,539	6,204
Над 1 година	52,923	61,251
	84,134	83,456

Резервирање поради оштетување и отписи поради ненаплатливост

	2017	2016
На 01 јануари	922,183	975,409
Тековни оштетувања (Б.21)*	53,787	11,183
Ослобод.на резервации (Б.19)	(2,492)	(2,761)
Отпис на резервација	(14,435)	(61,648)
На 31 декември	959,043	922,183
Отпис на ненаплат.побарув.*	541	1,546
Вкупно оштетување и отписи* (Бел.21)	54,328	12,729

15 Парични средства и еквиваленти

	2017	2016
Денарски и девизни сметки кај домашни банки	98,832	96,743
Готовина во благајна	66,582	48,808
Парични еквиваленти – вредносни картички	157,045	163,571
Средства во процес на наплата	42,634	25,780
	365,093	334,902

16 Капитал

Акционерски капитал

	Број на акции			Износ (000 мкд)			
	емитирани	сопствени	во оптек	емитирани	сопствени	премија	во оптек
01 јан.2016	112,382	-	112,382	3,483,842	-	-	3,483,842
31 дек.2016	112,382	-	112,382	3,483,842	-	-	3,483,842
01 јан.2017	112,382	-	112,382	3,483,842	-	-	3,483,842
Откуп на сопств.акции	-	(3,564)	(3,564)	-	(110,484)	9,647	(100,837)
31 дек. 2017	112,382	(3,564)	108,818	3,483,842	(110,484)	9,647	3,383,005

Номинална вредност по акција – 511.29 Евра

Структурата на акционерскиот капитал на датумите на известување е како што следи:

	31 декември 2017	31 декември 2016
Домашни правни лица	30.01%	26.29%
Домашни физички лица	65.05%	67.68%
Странски правни лица	4.16%	4.72%
Странски физички лица	0.78%	1.31%
	100.00%	100.00%

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Капитал (продолжува)

Резерви

Движењето на сметките на резервите е како што следи:

	Ревал. Резерви	Законски резерви	Статут. резерви	Рез.од прев.на стр.вал.	Вкупно
01 јануари 2016	330	871		(13,074)	(11,873)
Ефект од ревал.на вложувања (Бел.11)	368	-		-	368
Преведување на странски валути	-	-		(109)	(109)
31 декември 2016	698	871		(13,183)	(11,614)
01 јануари 2017	698	871		(13,183)	(11,614)
Распоред на акумул.добивка	21	13,373	171,010	-	184,404
Усогласув.на влог во Телма	-	5,307	-	-	5,307
Ефект од ревал.на вложувања (Бел.11)	(714)	-	-	-	(714)
Преведување на странски валути	-	-	-	(202)	(202)
31 декември 2017	5	19,551	171,010	(13,385)	177,181

17 Позајмици со камата

	2017	2016
Краткорочни позајмици со камата		
<i>Денарски кредити од домашни банки</i>		
- фиксна каматна ст. од 4,9 – 6,5% год.	1,723,020	1,336,350
- Варијаб.каматна ст.1.8% над реф.ст. НБРМ)	800,000	-
	2,523,020	1,336,350

Во текот на 2017 година, Групата позајми краткорочни средства во вкупен износ од 7,794,767 илјади Денари (2016: 6,165,061 илјади Денари) и отплати дел од вкупните позајмици во износ од 6,608,097 илјади Денари (2016: 6,618,471 илјади Денари). Отплатата на позајмиците е гарантирана со залог врз дел од недвижностите, постројките и опремата на Матичното Друштво (Белешки 6 и 25).

18 Обврски кон добавувачи и останати обврски

	2017	2016
Добавувачи		
Домашни добавувачи	769,412	1,777,002
Странски добавувачи	102,394	99,498
	871,806	1,876,500
Останати тековни обврски		
Обврски од издадени купони и платежни картички	313,541	257,154
Обврски кон вработени за плати и придонеси	73,089	73,149
Аванси од купувачи	84,023	50,279
Пресмет.трош.и однапред наплатени приходи	48,433	81,526
Обврски по дивиденди	13,321	9,814
Обврски по ДДВ и акцизи	19,833	6,942
Резервирања за отпремнини	1,814	2,323
Останати обврски	538	-
	554,592	481,187
	1,426,398	2,357,687

19 Останати деловни приходи

	2017	2016
Приход од отпис на обврски	63,287	54,277
Приходи од дивиденди	48,438	5,318
Приходи од субвенции и донации	28,031	-
Приход од продажба на недвиж. постројки и опрема (Бел. 6)	2,783	43,641
Приход од ослобод.на резерв. на побарувања (Бел.14)	2,492	2,761
Приход од вишоци на опрема по попис (Бел.6)	-	11,758
Приходи од продажба на вложувања (Бел.11)	-	1,469
Останати приходи	49,669	58,288
	194,700	177,512

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

20 Трошоци на вработени

	2017	2016
Бруто плати	914,591	889,189
Останати со закон утврдени надоместоци	50,986	40,252
Отпремнини за пензионирање	1,814	2,323
	967,391	931,764

Останатите задолжителни надоместоци спрема вработените се однесуваат главно на надоместоците за исхрана на вработените, превоз до и од работа, регреси за годишен одмор, разни видови помош и сл.

21 Останати деловни трошоци

	2017	2016
Трошоци за транспорт и комуникации	181,603	208,718
Закупнини	28,566	69,010
Маркетинг и промоции (вклуч.и донации)	69,633	58,735
Одржување	63,918	53,208
Трошоци за ТВ емитувања и продукција (вкл.автор.дог.)	80,977	44,499
Трошоци за осигурување	41,802	49,541
Кусоци	40,161	39,405
Банкарски трошоци	37,985	32,520
Услуги од надворешни субјекти	77,210	22,443
Членарина и слични трошоци	18,445	21,835
Неамортиз.вредн.на прод. недвиж, постројки и опрема (Бел.6)	1,378	15,626
Расход од оштетување и отпис на побарувања (Бел.14)	54,546	12,729
Усогласување на удел во подружница (Бел.16)	5,307	-
Останато	49,344	67,805
	750,875	696,074

22 Финансиски приходи и расходи

	2017	2016
Приходи		
Приходи од камати	30,707	65,895
Позитивни курсни разлики	3,606	5,233
	34,313	71,128
Расходи		
Расходи по камати	71,549	99,176
Негативни курсни разлики	6,047	3,640
	77,596	102,816
Финансиски (расходи), нето	(43,283)	(31,688)

23 Данок на добивка

Усогласувањето на вкупниот даночен трошок со добивката според консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка за 2017 и 2016 е како што следи:

	2017	2016
Добивка пред оданочување	343,435	425,487
Усогласување за:		
Неодбитни трошоци за даночни цели	84,177	55,864
Даночен кредит за расходите со одложено плаќање	(3,747)	(5,432)
Даночен кредит за реинвестирана добивка	(134,438)	(122,489)
Основа за оданочување	289,427	353,430
Даночна стапка	10%	10%
Тековен даночен трошок	28,943	35,343
Ефективна даночна стапка	8.43%	8.31%

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
 Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
 (Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

24 Заработувачка по акција

Заработувачката по акција (основна и разводната) е пресметана по пат на делење на добивката која припаѓа на имателите на обични акции (по намалувањето за делот од добивката по оданочување за имателите на приоритетни акции), со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на годината.

	2017	2016
Добивка за сопствениците на обични акции	314,492	390,144
Пондериран просечен број на обични акции во оптек	111,304	112,382
Заработувачка по акција – осн. и развод.(денари по акција)	2,826	3,472

25 Неизвесни и превземени обврски

Судски спорови

Со состојба на 31 декември 2017 судските постапки покренати против Групата изнесуваат 2,477,857 илјади Денари (2016: 2,854,959 илјади Денари). Од овој износ, 2,373,510 илјади денари се однесуваат на судски спор покренат од Владата на Република Македонија. Судскиот спор се однесува на утврдување на учеството на Република Македонија и Макпетрол АД во основната главнина на АД Гама. До донесување на правосилна одлука на судот, основната главнина на АД ГА-МА е поделена на две обични акции со право на глас, од кои по една обична акција за Република Македонија и Макпетрол АД, како акционери на АД ГА-МА. Поединечната номинална вредност на акцијата изнесува 1,150,456 илјади Денари.

На датумот на овие консолидирани финансиски извештаи, не се евидентирани било какви резервирања од потенцијални загуби по основ на судски спорови. Раководството на Групата, редовно ги анализира можните ризици од загуби по основ на тековните судски спорови давајќи при тоа посебна важност на тужбата поднесена од Владата на Република Македонија според која ќе го остваруваат само тужбеното барање кое се однесува на утврдувањето на правото на Република Македонија на сопственост на идеален дел на Гасоводниот систем на Република Македонија. Иако резултатот од оваа проблематика не може секогаш со сигурност да се утврди, Раководството на Групата верува дека истите нема да резултираат во материјално значајни обврски.

Заложени средства

Со состојба на 31 декември 2017 година, Групата има залог врз дел од своите недвижности, постројки и опрема како обезбедување на банкарските кредити и договори за набавка на нафтени деривати (Белешки 6 и 17).

Примател на залогот	Опис на недвижноста	Проценет Износ во ЕУР
Халк Банка	Деловни објекти - Бензински Станици	6,806,711
Комерцијална Банка АД Скопје	Деловни објекти – Управна зграда, административни објекти, хотел Маврово, останат недвижен имот, опрема, инвентар, енергетски постројки	22,327,610
ОКТА АД Скопје	Деловни објекти, земјиште, хотел Макпетрол Струга	12,357,869
		41,492,190

Долгорочни и краткорочни гаранции

Со состојба на 31 декември 2017 година, Групата има превземени обврски по долгорочни и краткорочни денарски и девизни гаранции издадени од страна на неколку домашни банки во вкупен износ од 288,442 илјади Денари (2016: 286,872 илјади Денари).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
 Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017
 (Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Неизвесни и превземени обврски (продолжува)

Даночни обврски

Консолидираните финансиските извештаи и сметководствената евиденција на Групата подлежат на даночна контрола од страна на даночните власти во периодот од 5 години и по поднесувањето на даночниот извештај за финансиската година и можат да произлезат дополнителни даноци и трошоци. Врз основа на проценката на Раководството на денот на овие консолидирани финансиски извештаи не постојат услови за дополнителни потенцијални обврски по тој основ.

Капитални обврски

Не се евидентирани капитални обврски на денот на известување кои не се веќе признати во консолидираните финансиски извештаи.

26 Трансакции со поврзани субјекти

Групата има трансакции со своите подружници и придружени друштва во текот на своите редовни деловни активности. Овие трансакции се извршени во согласност со тековните пазарни услови, цени и каматни стапки. Следната табела ги прикажува обемот и салдата од трансакциите со поврзаните субјекти со состојба на и за годините кои завршуваат на 31 декември 2017 и 2016 година.

	Побарувања	Обврски	Приходи	Расходи
2017				
Субјекти каде Друштвото има подеднакво учество во капиталот				
Га-ма АД Скопје*	1,055	9,219	10,189	54,136
Клучен раководен кадар				
Побарувања	2,457	-	-	-
Краткорочни користи	-	-	-	26,120
2016				
Субјекти каде Друштвото има подеднакво учество во капиталот				
Га-ма АД Скопје*	1,018	8,966	15,012	49,320
Клучен раководен кадар				
Побарувања	3,636	-	-	-
Краткорочни користи	-	-	-	12,756

*Обемот и салдата на трансакциите со поврзаното Друштво Га-ма АД Скопје ги вклучуваат трансакциите извршени од страна на сите друштва вклучени во консолидираните финансиски извештаи на Групата

27 Настан по периодот на известување

По 31 декември 2017 година - датумот на известувањето, до денот на одобрувањето на овие консолидирани финансиски извештаи, нема настани кои би предизвикале корекција на консолидираните финансиските извештаи, ниту пак настани кои се материјално значајни за објавување во овие консолидирани финансиски извештаи.

Прилози

Прилог 1 – Консолидирана годишна сметка со состојба на и за годината
што завршува на 31 декември 2017

Прилог 2 – Консолидиран Годишен извештај за работењето на Групата
со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2017

Grant Thornton

www.grant-thornton.com.mk